СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ · РІК XXXII. · Число 129. · Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 4. червня, 1924. · VOL. XXXII. · No. 129. · Jersey City, N. J., Wednesday, June 4, 1924. · THREE CENTS

Кулидж підписує податковий закон, але критикує його.

ВАШІНҐТОН, 2. червня. — Президент Кулидж підписав нині податковий закон, котрий обнижує податок за 1924 рік о 25 процентів.

Президент рівночасно додав до свого підпису свою опінію про сей закон, в котрій він остро його критикує. Каже він, що в ньому богато непідходячих постанов, що він не дає богато нагоди для правних викрутів, що він заведе страшне замішаннє в податкових справах і таке инче. Однак рівночасно він бачить в ньому кілька добрих прикмет і на загал уважає його ліпшим від тепер обовязуючого закона. Тому він його підписує, а буде старатися зміняти його в слідуючім конґресі.

УПЛИВ ОБНИЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНА НА ПЛАЧЕННЄ ПОДАТКУ.

ВАШІНҐТОН, 2. червня. — Після нового податкового закона знижається податок від особистого приходу вже на сей рік. Тому кождий, що заплатив сей податок сього року в цілости, дістане незадовго від податкового уряду 25 процентів (одну четвертину) сього податку назад; по се не треба навіть зголошуватися, бо уряд заплатить сей зворот без домагання податковцям.

За те ті, що заплатили лишень одну рату, будуть могти в слідуючих ратах, відтягати собі самі 25 процентів та платити о одну четвертину менче, як вони обрахували були.

ПОСТУПОВЦІ ХОЧУТЬ ПРОДОВЖЕННЯ НАРАД КОНҐРЕСУ.

ВАШІНҐТОН, 2. червня. — Палата послів ухвалила значною більшостю голосів відложити теперішню сесію в найблизчу суботу о 7. годині вечером.

Поступовий бльок на се не годиться, а сенатор Ла Фолет поставив у сенаті внесок, щоби конґрес зїхався дня 9. липня на нову літну сесію для полагоди важних непорушених справ, а передусім питання допомоги фармерам.

ВЕТЕРАНИ ПРОТИ БОНУСА.

..НЮ ЙОРК, 2 червня. — Провибонусова Ліґа Бувших Жовнірів почала судові кроки проти того, щоби департамент скарбу виплачував ветеранам бонус готівкою або у формі обезпечення. Вони хочуть довести як найскорше до судової росправи в справі бонуса, щоби виказати, що сей закон не годиться з американською конституцією.

ПОТВЕРДЖУЮТЬ ЗАКОН ПРОТИ ДІТОЧОЇ ПРАЦІ.

ВАШІНҐТОН, 2. червня. — Сенат дав нині своє потвердженнє для проекту закона, після котрого американська конституція малаби бути змінена так, щоби конґресови вільно було забороняти діточу працю по фабриках. Проект відослано тепер до стейтових законодатних тіл до потвердження. Проект стане законом, коли за ним заявиться що найменче три четверті стейтів.

НЮЙОРСЬКИЙ СТРАЙК АКТОРІВ.

НЮ ЙОРК, 2. червня. — Наслідком страйку акторів підприємці мусїли перервати 7 театральних представлень.

На зборах акторської юнії, що відбулися вчора, зявилося 1,600 членів.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

АТИКА, Індіяна, 2. червня. — Підчас катастрофи, спричиненої тим, що особовий поїзд зелізниці Вобеш Рейлровд наїхав на стоячий на бічнім торі товаровий поїзд сеї самої зелізниці, згинуло 11 осіб, а 18 віднесло тяжкі тілесні ушкодження. Особовий поїзд розбив машину товарового так, що виходяча з нього пара попарила богато людий.

Причиною катастрофи мало бути те, що брейкмен товарового поїзду забув замкнути зворотницю після того, як товаровий поїзд заїхав на бічний тор.

30,000 ДОЛЯРІВ ЗА ВБИТТЄ ЛЮДИНИ.

НЮ ЙОРК, 2. червня. — Пані Ґелена Ґвіно з Бруклина, мати 9 дітий, дістала нині від лави присяжних суддів відшкодованнє в сумі 30,000 долярів від зелізниці Ковні Айленд енд Бруклин. Під колесами поїзду сеї зелізниці погиб її муж, а свідки зізнали, що причиною нещастя було те, що кондуктор не давав знаку, як зелізниця зближалася до рампи.

БОРОТЬБА ПРОТИ КЛЕНА.

БОФАЛО, Ню Йорк, 2. червня. — Предсідатель орґанізації „Елксів", отвираючи конвенцію сеї орґанізації в стейті Ню Йорку, завзивав кождого Кленсмена, що є членом орґанізації, виступити з „Елксів". Він говорив, що „Елкси" не мають місця для того рода нетерпимих людий.

ПРИПИСУЮТЬ НОВІ ЗЛОЧИНИ ШИКАҐОВСЬКИМ МІЛІОНЕРАМ-УБИЙНИКАМ.

ШИКАҐО, Илинойс, 2. червня. — Шикаґовська поліція та стейтова прокураторія прийшла до переконання, що Леополд та Ричард Ловб, два студенти-міліонери, що недавно вбили для „простого бажання пригод" молодого хлопчину Франкса, мали щось до діла з другими страшними злочинами у місті й околиці, досі ще не вислідженими.

Пять місяців тому двох молодих людий напало на одного шофера, Чарлза Ріма на імя, та покалічило його зробивши на сьому тяжку железну операцію. Тепер Ріма приведено до конфронтації з обома міліонерами-вбийниками, і Рім зізнав, що се вони були людьми, що на нього напали. Супроти сього поліція почала слідити за звязком межи сими „золотими" молодцями а невислідженим досі вбийством студента Луиса Трейса, котрого теж наперед зоперовано, а відтак убито та викинено в озеро.

Поліція мусить сторожити день і ніч коло дому батьків Ловба та Леополда, одних з найбогатших жидівських купців та фабрикантів у місті Шикаґо.

ВЖИВАВ БУДИЛЬНИКА ДЛЯ САМОВБИЙСТВА.

НЮ ЙОРК, 2. червня. — Місцевий винахідчик Карло Дорнфілд поповнив самовбийство в спосіб, гідний винахідчика. Придумав він такий механізм, що при його помочи будильник в означеній годині отворив курок від ґазу та напустив його в комнату, остаточно вбиваючи самогубця.

Безпосередно причиною самогубства була журба за судовий процес.

І КАНАДА ХОЧЕ ВИКИДАТИ ЯПАНЦІВ.

ОТАВА, 2. червня. — Канадийський уряд почав також задумуватися над предложеннєм домініяльному парляментови проєкту закона про японську іміґрацію, подібного до закона ухваленого недавно в Злучених Державах.

БУТЛЕҐЕР ТАКИ МАЄ ПЛАТИТИ ПОДАТОК.

ОТАВА, 2. червня. — Висший суд Канади відкинув нині спротив Сесила Смита проти вироку низчого суду, що засуджував його на заплаченнє податків від приходів, які він має від неправної торговлі алькоголем. Смит боронився тим, що його торговля безправна і тому держава не повинна побирати від нього податку. Смит веде гараж в місті Виндсорі, в Онтаріо.

ДЕРЖАВА БЕЗ МЕШКАНЕВОЇ КРІЗИ.

Голяндія ще тому 22 роки порішила основно мешканеве питання. Виходячи із заложення, що кожен голяндський горожанин повинен настільки можливо, жити в відповідному мешканні, правительство казало звалити 12.918 негиґієнічних хат і побудувати нові, що відповідали би всім вимогам гигієни. Коштувало це 125 міліонів. Протягом перших літ світової війни будування здержано і небавом показалося, що не достає в Голяндії 200.000 мешкань. Влада знову зайнялася цією справою, щоби не допустити до кризи, давала найдогідніщі кредити будівельним товариствам для будування нових домів. До кінця 1916 р. видала Голяндія на цю ціль понад один міліярд золотих ґульденів. За той час збудовано 85.000 мешкань. Амстердамська міська управа обчислила, що наслідком зменшення будівельного руху з причини війни треба би щороку будувати 6800 мешкань. А в р. 1921 побудували в Амстердамі, 7090 домів. Громада дала тим що будувалися до розпорядимости 142 гектари землі. В Ґазі на протязі останніх літ побудували понад 8000 домів і прибдизно стількиж у Ротердамі. Окремий закон обовязує всі управи міст, які мають понад 10.000 мешканців; вони мають придержуватися точно означених плянів для розвитку міста. Пляни ці мається наново розглядати що кожніх десять літ. Тепер голяндська влада старається довести до цього, щоби в краю щороку будувалося 40 тисяч домів і так прискорювати розвиток гигієни мешканців і цивілізації. Сьогодня Голяндія одинока в Европі державі, яка не зіне мешканевого горювання.

МУЗЕЙ З ЦАРСЬКОЇ ПАЛАТИ

Велику царську палату в Лівадії, на Криму, (де літом проживав російський цар із рідною), мають відреставрувати. Меблі й обстановку уставиться знову як колись, щоби палата служила як історичний музей і щоби давала образ із способу життя російської царської семї.

РИБИ ВІШАЮТЬ СВОЇ МОЛОДІ.

Чсопис „Сеаленс енд Інвеншен" пише про риби, котрі живуть у тропікальних ріках і озерах із намулистим дном. Намул цей при найменшім дотику підноситься густими хмарами, а потім знову осідає. Той намул продіставcя би у рибячі зябри і міг би їх задушити їх, колиб природа не подбала за життя цих риб. Гарна риба „акара", що жиє в ріці Амазонці, уносить в устах свої молоді, як лише вилягнуться і ховає їх у передше виконану й очищену яму. Кормить їх там і плекає доти, доки самі не зачнуть плавати. Деякі инші риби, тогосамого роду, вішають свої молоді у листя водних ростин, щоби не падали в намул і там не загинули. Зараз під поверхнею води ця ростина має повно кисня, а той дуже потрібний молодим рибкам, яким менше-більше всего пять днів. Вони поїдять, що остало жовтка, а як розвинуться, скидають їх родичі й учать насамперед плавати, а потім показують, як ловити водяних червачків, одиноку поживу робок. Таксамо поступає зі своїми молодими „acata bimaculata" (в Півд. Америці) і деякі риби в Африці.

ВИМИРАННЯ ПРИМІТИВНИХ НАРОДІВ.

Звісно, що більшість примітивних народів, котрі ввійшли в зносини з европейською культурою, помало вимирає. Англійський антропольоґ і психольоґ В. Г. Р. Риверс приписує прим. вимирання між Мелянезійцями духовим впливом наслідком переміни способу життя. Він каже, що цей нарід утратив усякий інтерес для життя і це є головна причина вимирання. Тамошні уроженці вмирають дуже радо і легко. Зовсім здорові люди вмирають до двох-трьох днів, хоч не були поважно хорі. Є докази, що тамошні люди часто вмирають тому, що вірюють, що є жертвами неприятельських чарів, або прим. коли нехотячи переступили якусь релігійну або суспільну заповідь. Коли ще взяти під увагу ріжні недуги, які до приходу Европейців були незнані, тоді не потребуємо чудуватися, що і без різні, яку Европейці інсценізували по Америці, вимирають уроженці тих країв. На цих островах, на яких іще не ступила кріпко нога Европейця, Мелянезійці не вмирають.

ЖІНКА ВАТАЖКОМ ОПРИШКІВ.

Білгородські ґазети звідомляють: В селі Вербово (біля Осека) арештовано ватагу опришків, яка непокоїла від довшого часу цілу околицю. Ватажком опришків була жінка, яку мужики за її чепурність називали „щовкова пані". Ватага поповнила більше грабіжей і вбивств.

Боротьба французького парляменту за усуненнє президента републики.

ПАРИЖ, 2. червня. — Парлямент веде тепер завзяту боротьбу, щоб усунути президента Франції Александра Мільрана.

Нині заявилась уже значна більшість палати послів парляменту за уступленнем президента Вільрана. Вона далі за тим, щоби ніхто з послів лівиці не приняв з рук президента Мільрана номінації на премієра, і щоб сим робом його змусити покинути елізейську палату. Одначе в останньому часі виринула гадка угодової полагоди спору. Кажуть, щоб Ерріо приняв від Мільрана номінацію на премієра, але під умовою, що президент негайно предложить свою резиґнацію. Се було-б улекшеннє відходу Мільранови. Кажуть, що він такий спосіб прийме і уступить ще сього тижня. Тоді палата послів і сенат на спільній сесії виберуть нового президента републики, імовірно Пенлеве або Думерґа.

ПОЛІТИКА ЕРРІОТА.

ПАРИЖ, 2. червня. — По уступленню премієра Пуанкаре тепер у Франції нема правительства, хотяй публична опінія вже вважає премієра Едуарда Ерріо.

Ерріо заповів, що він переведе введеннє в житте пляну комісії Доса і внутрішню фінансову реформу задля введення ощадности. Він заповідає усуненнє військ з Рурщини і зменьшеннє військової сили Франції. Се заощадить републиці видатків і уможливить зменьшеннє податків.

НІМЕЧЧИНА БЕЗ ПРАВИТЕЛЬСТВА.

БЕРЛІН, 2. червня. — Німеччина наділі таксамо як Франція тепер без правительства.

Премієр Маркс уступив і на припорученнє президента Еберта робить заходи, щоби скласти новий кабінет.

Спершу він хотів поєднати центр із соціялістами і створити з ними коаліційне правительство, але коли дізнався про плян комуністичного заговору, рішився кинути лівицю і звернувся до правиці, до націоналістів. Він предложив їм свою програму і, як кажуть, приєднав уже їх на свою сторону. В новому німецькому коаліційному правительстві він остався би канцлером, його заступником був би націоналіст Герґт, а міністром закордонних справ на місце Штреземана, теперішній амбасадор в Римі Нойрат.

РУБЛІ.

БЕРЛІН, 2. червня. — Командант німецької армії ґенерал фон Зект повідомив національні партії в німецькому парляменті, що німецькі комуністи в порозумінню з російським советським урядом хотять довершити політичний переворот в Німеччині.

Кажуть, що комуністи хотять наперед помогти повалити німецьку републику, а коли монархісти проголосять монархію, вони зачнуть ширити анархію і заводити совети на російський спосіб.

БРИТАНЦІ ВИБИРАЮТЬСЯ В АМЕРИКУ.

ЛОНДОН, 2. червня. — Зголошення Британців на виїзд до Злучених Держав показують, що великі їх маси хотіли-б туди переселитись.

Допуск нових іміґрантів до Америки зачнеться з новим фіскальним (скарбовим) роком, 1-ого липня с. р., але вже тепер зголосилось до корабельних компаній понад 60,000 Британців, що хотять виїхати до Америки.

КАЖУТЬ, ЩО КАНЦЛЄР ЗАЙПЕЛЬ БУДЕ ЖИТИ.

ВІДЕНЬ, 2. червня. — З урядових кругів повідомляють, що є надія, що австрійський премієр др. Іґнац Зайпель, на котрого вчера виконав соціяліст Карель Яворек замах, буде жити і скоро вилічиться з тяжкої рани.

Заговірник заявив при допиті, що він невинний, бо він ділав по наказі, одначе не хотів визнати, хто се такий наказав йому убити канцлера в Австрії.

Одначе дома у нього найдено лист, з якого виходить, що він спроневірив гроші у фабриці, а не можучи їх звернути, хотів поповнити самогубство, а притому убити теж і канцлера Райпеля, котрого вважав ворогом робітництва.

СИМПАТІЇ НІМЕЧЧИНИ ДЛЯ АВСТРІЇ.

БЕРЛІН, 2. червня. — Нині на засіданню німецького парляменту голова парляменту Валлраф заявив, що Німеччина співчуває у смутку Австрії з причини заговору на житте її канцлера Зайпеля. Тоді всі посли встали з місць для вислову своїх симпатій і приняли радо заяву голови, щоби парлямент офіціяльно переслав свої симпатії Австрії.

ПАПА МОЛИТЬСЯ ЗА ЗАЙПЕЛЯ.

РИМ, 2. червня. — Папа римський Пій XI приняв нині 300 Віденців, котрі прибули відвідати Ватикан під проводом кардинала Фрівірта.

Він промовив до них по німецьки і заявив, що молиться за вратованнє життя канцлера Австрії Зайпеля, для добра Австрії і католицької церкви.

ВИННІ ПЛЯМИ НА СОНЦІ.

ПАРИЖ, 2. червня. — Російський учений професор Чижевський каже, що війна, революція і заворушення у світі повстають під впливом плям на сонці. Вчасі коли найбільше плям на сонці проти земської кулі, на ній серед людий приходить до заворушень. Люди тоді стають ненормальні і склонні до боїв.

На доказ сього він подає дати великих воєн, коли власне земля, була проти найбільших плям на сонці.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідае.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За місяць май, 1924).

I. ПРИХІД.

1) З перенесення з попереднього місяця		$ 385.33
2) Прихід в маю, 1924:		
а) Народний податок	309.25	
б) Рідна Школа	249.06	
в) Ріжні	354.48	
г) Завернена посилка	200.00	1119.88
Разом		1505.21

II. РОЗХІД.

а) Висилка до краю:		
1) Рідна Школа	200.00	
2) Політичні вязні	200.00	
3) Голодуюча еміґрація	100.00	
4) Зах.-Укр. Т-во Ліґи Націй	100.00	
5) Реміснича бурса	50.00	
6) Інваліди	50.00	
7) Сироти	50.00	
8) Студенти	50.00	
9) Удр. Шпиталь у Львові	25.00	
10) „Просвіта" у Львові	25.00	$ 850.00
б) Платня канцелярійної сили		150.00
в) Рент за офіс		25.00
г) Стемпси і папір		7.00
д) Кошта подорожі предсідателя (за два місяці)		14.00
е) Дорога відпоручника Обєднання до Ню Йорку		6.48
і) Коверти і листи		6.50
Разом		1058.98

III. ЗІСТАВЛЕННЄ.

Прихід в маю	1505.21
Розхід	1058.98
Остає в касі з днем 31. мая	446.23

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

ШКІЛЬНЕ ВІЧЕ В ГОРОДКУ.

В неділю 11. с. м. відбулось в Городку коло Львова велике шкільне віче, на якому було присутних біля 2,000 осіб. Богато людий, які не могли поміститися в театральній салі ані бічних кімнатах, стояло перед будинком або розійшлось по домах.

Предметом нарад віча був похід польської влади проти української школи і зокрема становище городецького громадянства до справи свіжо закритої тамошньої місцевої української приватної школи. Віче скликано за почином комітету батьків дітий, які ходили до закритої школи. На віче приїхав зі Львова референт інсп. І. Ліщинський. Головою зборів був о. декан Роздільський, заступником госп. Барщівський.

У двогодиннім рефераті інсп. І. Ліщинський представив докладно низкою фактів і прикладів послідовне б безоглядне нищенне польською шкільною і політично-адміністраційною владою українського шкільництва і подав способи леґальної боротьби проти зловживань влади.

Ухвалено резолюції, зокрема протест проти закриття городецької школи, й висказано пошану батькам, що не вважають на переслідування і таки посилають своїх дітий до рідної школи.

Городецьке віче було могутньою маніфестацією дисциплінованости й національної стійкости тамошнього громадянства.

КОНЦЕРТ-СВЯТО ПАМЯТИ Т. ШЕВЧЕНКА В ПРАЗІ.

Комітет, зложений з представників громадських установ і організацій в Празі, улаштував 10-го травня концерт памяти нашого генія Т. Шевченка.

Свято відбулося в Празі в Обецному Домі „Сметановій" залі.

Уміло зложену програму свята виконали кращі сили. Особливий же успіх мали відомий композитор проф. Ф. Акименко та тенор П. Голинський. Проф. Акименко, яко диригент Академічного Хору дав нову трактовку творів М. Лисенка в песі „Умер батько наш" та в творі Стеценка-Лисенка „Заповіт". Надзвичайний успіх мав проф. Акименко у виконанню своїх композицій, що кладались з коротких, але сильних і елеґантних річий, а саме а) Chants funebres, б) Danse-Nokturne і в) Menuet. Як звичайно, великим успіхом користувалась артистка-співачка п-ні Н. Айолло. Під умілою рукою диригента мішаний хор дав присутнім велике задоволення, а особливо чоловічий хор у виконанню „Зоре моя вечірная" — композиція Ф. Акименка і „Косар" — композиція Людкевича.

Велика „Сметанова" заля була переповнена Українцями, Чехами і иншими народностями.

„НЕДОРАЗУМІНІЯ" БОЛЬШЕВИКІВ З НІМЕЧЧИНОЮ ТА ЇХ ПЕРЕГОВОРИ З АНГЛІЄЮ

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

II.

Хто перечитав інтерву з доктором Зорґе подане в першій частині отцеї статті — той певно подумав би собі, що коли Росію лучать з Німеччиною так близкі і дружні торговельні зносини, то мусить бути межи обома сими державами ідеально прямо дружба, і одна сторона певно і пальцем не кивне, коли би це могло в який небудь спосіб зашкодити другій.

Та це би була велика помилка! Правда і це, що доси не було чутки якихось жалів з боку советів на Німців, щоби ті послідні через своїх висланців у совітську републику робили там якийсь заколот або протисовітську аґітацію. Та як инакше представляеся справа, коли поглянемо на це, як заховуються советські дипльоматичні і дипльоматично-торговельні заступники в Німеччині.

Розпоряджаючи величезними сумами долярів вони ведуть в Німеччині майже явно комуністичну аґітацію а при послідних виборах домівка советська і торговельної місії була прямо аґітаційною централею виборчою німецької комуністичної партії.

Недавно відкрито в Штутґарді цілком „порядочну" комуністичну німецьку „чеку", що мала при помочи не лиш звичайної збрuї але навіть і при помочи мікробів заразливих хоріб боротися з противниками комунізму в Німеччині. Та „чека" була орґанізована членами советської торговельної місії. Тій місії цілком не було трудно виповнювати й таку чекістську місію, бо-ж вона удержуе в своїм складі над 700 люда співробітників! При такім численнім складі мож би „переторгувати" надобру справу й цілу Німеччину, а не лиш якусь „чеку" заложити.

Дивним збігом обставин рівночасно з арештами в Штутґарді появилися в московській „Правді" дві відозви підписані Зіновєвим. Одна — це особисте його посланіе до німецьких комуністів, друга — це „письмо Виконкому Комінтерну" до конґресу німецької Компартії". „Комінтерн" — це значить тільки, що „комуністичний інтернаціонал". Що московським большевикам належати до якоїсь західно-європейської робітничої орґанізації? Вони-ж всьо знають, вони „бессервіссари" (ліпшезнайки") на цілий світ. Най цілий світ їх слухае, а не вони других! На цеж вони й заложили **свій** робітничий інтернаціонал, щоби з **Москви командувати робітничою клясою на світі** а рівночасно розбивати всі доси вже істнуючі, випробовані чужі роб. орґанізації.

Хоч оба „посланія", про котрих говоримо оголосили вони в „Правді" аж тепер (не „зараз" (сейчас) брати Наддніпрянці! Геть Московщину! — К. Т.) то в німецькій мові поширено їх ще в марті і роздано на конґресі німецьких комуністів. Ті відозви отже вже від тоді робили свою службу в Німеччині, то є в державі заприязненій з совєтською Росією еще від рапальського договору.

У відозві „Комінтерна" говориться між инчим, що пролетарська (читай: „комуністична") революція в Німеччині не дасться уникнути, що вона іде і прийде. Минувшої осени там Зиновєм зі своїм спеціялістом від Німеччини Радком-Собельзоном перечислились в своїх пророцтвах що до хвилі вибуху тої революції і тому тепер вже осторожнійші. Зіновєв взиває однак, щоби яко мога „приблизити революційну розвязку „а що найголовнійше — щоби не зрікатися обговорення й оружного повстання. Відозва його взиває далі щоби удосконалити н е л е ґ а л ь н и й (протизаконний) апарат (отже очивидно і виловлену недавно „чеку") збільшити рух комуністичних сотень, та підготовити їх до оружного виступу. „Комінтерна обіцюе нарешті, що зробить всьо, що він нього зависилть, щоби допомогти „братній партії в Німеччині розвязати стоячі перед нею великі історичні завдання"!!

Длячого ні?! У власнім краю біда, нема чим годувати учителів, тисячі шкіл не функціонуе, нема грошей на видаванне укр. шкільних підручників, треба було аж приїзду Грушівського щоби вижебрати більше гроша на Укр. Академію Наук, залізничий апарат, помимо трехлітних зусиль кровавого Дзержинського — робить боками, а чесні совети тільки і мають діла, що удержувати в Берліні над 700 „тунеядцев" (дармоїдів) — для „розрушительної" аґітації і акції в державі, що їх одна з перших признала!

Очивидна річ, що скорше, чи пізнійше мусіло прийти до конфлікту, — ну і прийшло!

Недавно тому кількох віртемберських поліцаїв ескортувало одного німецького комуніста Боценгардта до північної німецької провінції Поммерн і мусіло переїздити через Берлін. Вони міста не знали, то не знали як іти з одного двірця на другий. Але добряга Боценгардт знав, то їм порадив: „Ходім через липову вулицю!" Колиж прийшли на ту вулицю перед „зданіе" торговельної місії („торпредства") Буценгардт заявив, що йому недобре і мусить покріпитися кавою, а каварня є власне в тім домі. (Це було неправдою). Колиж ціла компанія вступила до сіний — то банда большевиків обскочила їх, вирвала Боценгардта з рук поліцаїв, та укрила його так, що і слід по нім до сего дня загиб. А щоби поліцаї не зажадали завчасу помочи берлінської поліції, то їх придержано якийсь час в „зданію", і аж потім пущено на волю.

Очивидно, що віртембержці пішли зараз зі скаргою до місцевих властей а наслідком цего було, що берлінська поліція оточила ціле „зданіе торгпредства", зробила в середині ревізію, та арештувала 5-ох большевицьких службовців, котрих потягае до відповідальности перед судом за поміч арештованому до утечи, за обмеженне свободи його ескорти, та за насильство над нею. Крім того арештовано додатково з тої причини еще трох героїв того самого калібру, а уряд німецький вніс по причині безправного поведення членів „торговпредства" протест на руки большевицького посла в Берліні Крестинського.

Та цего, мов би окропом хто попарив! Якто?! То членів „торгпредства" (якаж святість!) можна арештувати? То можна поліції вдоратись до святого „зданія", в котрім концентруеся ціла протидержавна, протинімецька робота большевицьких пахолків? То можна її робити ревізію і забирати цілу масу документів, відозв і летючок, котрими „торгпредство" (то є **торговельне** представництво) попирало **виборчу** аґітацію німецьких комуністів?

Одним словом Крестинський підніс страшенний „ґевалт" по всім правилам семітської раси, хотя між знатоками є еще спір на ту тему чи він сам до неї належить, чи ні. Він вніс до нім. міністерства закордонного протест проти нарушення „екстериторіяльности" „торгпредства" і на знак протесту замкнув і це „предство" (!) і його філії в Ляйпциґу та в Гамбурґу і таке й саме своє дипльоматичне посольство. В своїм протесті підніс він, що рівно в полудне вдерся в „зданіе торгпредства" відділ охоронної і тайної поліції і обсадив цілий льокаль; службовців виведено на подвіре, бюрка і шафи повідбивано баґнетами і переведено ревізію, а належачі до дипльоматичного корпуса управники торг. місії „падверґліс ґрубому лішенію свабоди". Декого побито, а кількох в залізних кайданах відведено на поліцію.

На цей протест большевицького дипльомата відповів німецький міністер закорд. прав Штреземан нотою, в котрій на підставі реляції радника поліції Вайса і обох віртемберських поліцаїв стверджує докладно перебіг цілої афери, виказує вину членів „торгпредства" та відмавляє їм взагалі права „екстериторіяльности". Впрочім виновники з „предства" придибані зістали на горячім учинку а тоді навіть і права „екстериторіяльности" не мають значіння. Впрочім справа вже передана судови а цей вже рішить, чи придержані московські службовці винні чи ні.

Та Крестинський і цим не заспокоївся; він всмалив нову новиту, в котрій представленне справи з боку поліції узнав за брехливе і жадав безусловно випущення арештованих.

Як бачимо, то сталося тут так, як писав колись рос. сатирик Щедрін: „і пашла пісать ґубернія", лише що в тім випадку розпочали „пісать" аж дві ґубернії та кидати собі в голову нотами дипльоматичними.

Всеж таки Крестинський узискав бодай це, що увязнених Москалів пущено на волю, хотя слідства судового проти них не перепинено. Це однак заїлому кацапови не вистарчило і він почав мститися на Німеччині на свій кацапський лад: ішов з Росії транспорт збіжа (вони це і підчас голоду уміли робити, як вони кажуть: „для отвода ґлаз") — він завернув його до Голяндії; ішов транспорт яец — він його завернув до Англії. Уже більше як 8 міліонів долярів перевели кацапи з німецьких банків до других заграничних.

Рівночасно в одній підкрепленій берлінській часописи зачали большевики вихвалюватись, які то шкоди вони Німцям наносять. Лише що Німці не дуже цего напудились, так як харчами вони можуть і в инших краях запастися, але зате і вони можуть здержати висилку своїх машин рільничих та инших предметів індустрії до Росії. Шкода буде отже по обох боках і властиво лежить в інтересі обох сторін як найскорше полагодженне цего спору.

Тут однак самі дипльоматичні переговори не поможуть, бо тут вмішався еще і „ґерманський" суд, а це дуже тверда інституція. Не поможе Москалям ніякі викрути про „екстериторіяльність" бо німецький уряд еще нотою з 21. мая 1923 року ваявив, що „торгпредству" того права не признае, а російське посольство ту заяву мовчки приняло до відома.

Впрочім треба признати, що Крестинський поступив собі зглядом „товаришів" з „торгпредства" дуже, бодай на зверх, благородно і виказав на ділі велику солідарність з ними.

А треба знати, що межи ним а начальником „торгпредства" Стомяковом вже віддавна панують ріжні „разногласія". Тому і тепер, коли прийшло до скандалу в „зданію" торговельної місії — Крестинський хоч і виступив так гостро та солідарно в її обороні, і на вид благородно, то всеж таки рішився і для себе упечи при тій нагоді паляницю та підставити Стомякову ногу. Розходилося отже о це, хто скорше дістанеся до Москви та обробить на свій бік „товаришів" наркомів. — Крестинський людина енерґічна і рішуча; подумав і зробив: сів на літак та полетів до Москви. — Стомяков мусів уже парою за ним чимчикувати. Там він стараеся представити, що документи найдені в „торгпредстві" є пофалшовані наумисне берлінською поліцією, тай що взагалі ціла справа — це провокація зааранжована старшим радником берлінської поліції Вайсом.

Таке твердженне є досить відважне, бо у Німців є велике почутте права і порядку, отже вони так скоро до фальшовання документів би не взялися, тим більше, що справа мусить прийти перед суд, і буде розбирана на явній розправі. Так отже до компромітації прийти мусить, а вона певно більше шкоди принесе Москалям ніж вони наробили її Німцям через замкненне бюр і т. ин.

Остаточно холодна розвага мусить взяти верх і межи обома державами мусить нарешті прийти до порозуміння. Але компромітація „советів" в тій справі вийде їм певно на здорове, та відучить може преці троха від протидержавної аґітації на областях заприязненої держави. Хотя — як почуем далі знатоки большевицької душі говорять щось цілком иншого...

Будь-що будь пропаґандистична діяльність московської торговельної місії в Берліні віднесла пожадані наслідки, а то... при виборах! Комуністи вибрали аж 60 послів, хоч доси мали лише 16. Як бачимо поступ великий. Один заграничний журналіст (ґазетник) цікавий звідки раптом взявся в Німеччині такий зріст комунізму — пішов на інтерву до Павла Леві, до недавна визначного комуніста. Цей йому пояснив справу:

„Хотя комуністи і вибрали так много послів, то фактично комунізм в Німеччині не де в гору, а в долину! Всьо що з ідеалістичних причин, з чистого переконання належало доси до цеї партії — покидае її. Так покинула її стара наша революціонерка Кляра Цеткін, так покинув її і я. То, що лишилося і навіть в посли вилізло — це звичайні, добре платні наемники Апфельбавма (Зіновєва), котрі пішли в комуністичну партію лише для зарібку. Бо-ж ви не маєте й поняття, які кольосальні суми видали московські большевики на німецькі вибори! Але чи можливою є засаднича борба за добро пролетаріяту з боку звичайних наемників, що ведуть політику лише для простої наживи?!"

І справді — як колись писав наш М. Драгоманів: **до чистої справи треба чистих рук!** Процес, який вивяжеся в наслідок інциденту в „зданію" „торгпредства" викаже певно о скільки руки добродіїв **торговельної** місії що робили **вибори**, були чисті, і о скільки були чисті руки тих, Німців, що при їх помочи робили виборчу аґітацію, та навіть послами позіставали! Поживем то побачимо.

Др. Кирило Трильовський.

ПЕРШИЙ ДЕЛЄҐАТСЬКИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ СЕЛЯНСЬКОЇ СПІЛКИ НА ЕМІҐРАЦІЇ.

(Докінчення).

Ріпецький, заступник голови зїзду, в відповідь на привітання зазначив, що український народ від початку своеї політичної свідомости через найкращих провідників — Драгоманова, Павлика, Франка і инших — накреслив визвольні ідеї соціялізму на своїм прапорі. Національна ворожнеча і збройна боротьба повстала не з вини українського народу, а навпаки з вини його сусідів. Поки сусіди українського народу не зречуться панування над ним будь в якій формі, доти український народ буде провадити боротьбу за свої права.

По виборах т. Арк. Животко відчитав реферат про плян культурно-освітньої праці в Українській Селянській Спілці, в якому намітив необхідність орґанізації: шкіл для неграмотних і малограмотних, підтримку і поширення нижчої освіти поза школами; курсів на місцях; перевозного українського університету; перевозних бібліотек та бібліотек по філіях, збільшення фундаментальної бібліотеки при Головному Комітеті з заведенням при всіх бібліотеках відділу української літератури чеською мовою; влаштування екскурсій для членів Село-Спілки по всій Чехословаччині з метою ознайомлення з культурно-господарським життям в Чехословаччині; періодичних інформацій по філіях про життя на Україні та в світі; переведення товариських сходин, читанок, люкцій та рефератів на загальні громадські, політичні та професійні теми; інструкторських курсів Село-Спілки; влаштування культурних розваг, вечірок, ранків, присвячених памяти видатних діячів на полі визвольної селянської боротьби; мистецько-концертової колеґії; хору Село-Спілки; допомоги членам філій в одержанню освіти у фахових сільсько-господарських школах; практично-досвідного поля; сільсько-господарських екскурсій; власних курсів Село-Спілки, як загально-аґрономічних так іспеціяльних по ріжних чалузях сільсько-господарського життя; заснування по філіях нових реміснечих курсів з ріжних галузів реміснитва й промисловости і т. п.

Доклад зїзд затвердив.

Про господарчу працю в Село-Спілці прочитав доклад т. Грабів, в якому зазначив, що селянство повинно навчитися не лише бути виробником продуктів, але й затримувати вироблене в своїх руках, не дозволяючи користуватись з нього безлічі всіляких посередників при обміні. Тільки тоді, коли способом самоорґанізації господарства буде перебрано в українські руки економічне життя, ми будемо вповні вільними і нікому не підлеглими; приклади цьому ми бачимо на Чехії і Польщі. Перша — Чехія, розпочавши боротьбу за національне визволення, почала захоплювати й економічне життя в свої руки. Чеський нарід давно став економічно незалежний. В Польщі, для затримання своеї влади над народом і свого економічного панування, заважали скупченню богацтв в руках працюючих мас, і через те за визволення мусіли запродати народні скарби чужинцям, і не тільки скарби, а й деяке керовництво в галузях економічного життя. Першим кроком для піднесення економічного рівня селянства і скупчення деякого богацтва являеться закладення ощадно-позичкович кас.

Михайло Обідний висловив побажання про навязання звязків з иншими українськими селянами, що розкидані по цілій Европі, орґанізацію їх та збирання матеріялів про життя селянської еміґрації.

По вичерпанню порядку денного Голова зїзду, закриваючи зїзд підкреслив, що праця закінчуеться орґанізовано, з почуттям єдности, більше, ніж навіть сподівалося. Це, мовляв, буде головною підвалиною нашої бадьорости і енерґії в праці. Ми наново переконалися, що наше селянське визволення залежить від нас самих. Часи царів, королів минули безповоротно. Доволі класти голови за других, пора ставать до боротьби за свої інтереси.

Зїзд закрився загальним співом „Не пора" та відспіванням складеного одним із учасників зїзду „Гимну Українського Селянства".

З ТОВАРИСТВА ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ КУЛЬТУРНИМ СИЛАМ ПРИ У. Г. К.

Т-во Допомоги Українським Культурним Силам видало недавно відозву до суспільства, звертаючи увагу на велику вагу допомоги нашим культурним працьовникам на Україні; на жаль, ніхто досі не зареагував на таке важне діло. Т-во дістає зі всіх сторін від наших вчених прохання допомоги їм головно щодо присилки заграничної літератури та матеріяльної допомоги хворим письменникам. Ми просимо Вас з свого боку звернути увагу в крузі Вашого ділання та впливів на важність допомоги та або заснування подібного-ж т-ва чи Комітету в Ваших сторонах, в координації роботи в нашим т-вом, або присилки жертв до нашого т-ва, щоб можна було як слід заспокоїти, хоч в части, ті прохання, які надходять з усіх кінців.

Дальше Т-во звертається до Вас з проханням, чи не могли-б Ви звернутися до американських філянтропічних та наукових організацій, щоб вони, беручи під увагу страшне положення, в якому живуть наші наукові сили, могли висилкою своїх видань або иншої літератури, головно на адресу Укр. Академії Наук в Київі (вул. Короленка 54) допомогти хоч в части тій великій потребі, яка відчувається щодо закордонної літератури і яка робить неможливою всяку поважну наукову і літературну працю.

Згори дякуємо за Вашу ласкаву співпрацю в цій важній справі і сподіваємося, що вона буде в Вашій дальшій громадській діяльности займати як найважніще місце.

З високим поважанням

Б. М. Сисак, голова.
..............., секр.

КРІВАВИЙ ДЕНЬ У ЗАБОЛОТОВІ.

Про кровавий день у Заболотові подає львівська „Трибуна Роботніча" (ч. 81 з 9. мая с. р.) ще такі інформації:

Зі всіх сіл заболотівського району внесено до староства подання в справі святкування 1. травня. Староство відмовило мотивуючи свою заборону тим що в поданнях не зазначено чи комітет відповідає за публичний спокій. Ясно, що заборона була безпідставна, бо кожний комітет, що просить дозволу на віче, вже тим самим бере відповідальність за спокій.

Дня 1. травня вже о 5-тій г. рано появилися в околичних селах жандармські патрулі в числі 6—10 осіб (в Балинцях аж 24) з наміром розігнати якенебудь зібрання. Крім того обставлено всі дороги до Заболотова, не випускаючи нікого з сіл. Та селяне бічними доріжками, стежками і полями подалися до Заболотова. Та біля 10 год. ранку зібрані селяне виперли з моста поліцію. В допомогу поліції прибув новий відділ жандармерії, зложений з 20 осіб, який знову відпер демонстрантів на дорогу. Тоі дселяне перейшли ріку в брід і подалися до ринку. Поліція знову виперла селян з ринку в напрямі ріки. Тим часом селяне з Балинець, Трофанівки і Кулачковець з другого боку відперли поліцію і пробували получитися з селянами над рікою. Таким чином поліція була окружена, а тим часом збиралося все більше селян з околичних сіл. Становище загострювалося. В часі, коли поліція була зайнята відпиранням одних селян, другі удалися на площу, де мало відбутися віче. До цих останніх прилучилися селяне з Ілинець і Тросцянця. Тоді поліція залишує наступ на селян з поодиноких сіл і окружує зібраних на ринку.

Там і розпочалося віче під охороною поліції. Промовляв відомий селянсько-соціялістичний діяч Корбутяк, взиваючи маси зберігати повний спокій. Після віча, не зважаючи на перепони з боку поліції, уформувався похід, який спокійно перейшов улицями містечка. Аж в часі розвязування віча на ринку поліція зробила наступ бажаючи дістати в свої руки бесідника і прапори. Величезна маса стояла на перепоні поліції вдертися в середину і дійти до трибуни. Повідінка поліції спровокувала маси, які реагували на поліцейські намагання. Тоді поліція дала сальву в товпу. Від поліцейських куль упало 4-ох селян: Василь Дашкевич (19 літ), Петро Андрусик (19 літ), Олекса Гнатюк (18 літ) і Микола Харанюк (28 літ) Цей останній, пробитий штиком, вмер 2 год. пізнійше. Тяжче й лекше ранених селян було 50 ітьох, розуміється так, що лишилися на місці. Деякі лекше ранені подалися домів. Їх число невідоме. З поліції є 1 убитий і 1 тяжко ранений. Після того поліція розігнала товпу. На похорони жертв поліцейської лицарськости не допущено селян.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДКРИТТЯ МУЗИЧНОГО ВІДДІЛУ
ПРИ УКР. ВИЩОМУ ПЕДАҐОҐІЧНОМУ ІНСТИТУТІ ІМ. М. ДРАГОМАНОВА В ПРАЗІ.

Дня 6-го травня б. р. українська еміґрація в Празі збогатилась ще одним культурно-освітнім огнищем, а саме музичним відділом при Укр. Вищ. Педаґоґічному Інституту. Відділ (факультет) відкрив коротким словом директор Інституту Л. Білецький. Відомий композитор Ф. Акименко, що стоїть на чолі цього відділу звернувся до присутніх з промовою, в котрій зазначив значіння музики для українського народу.

Вступні локції відчитали п. Н. Нижанківський — „Початки теорії музики", та пані Щуровська — „Лекція музичної інтонації".

Музичний відділ поділяється на два підвідділи: **інструментальний** з двома клясами — фортепяно і скрипка та **вокальний** з двома клясами — сольового співу і диригентського.

Катедри обняли такі професори:

1) Теорія композиції — проф. Ф. Якименко (Акіменко).

2) Історія музики — лектор універс. і Педаґ. Інст. С. Стешко.

3) Елементарна теорія музики (яко летура катедри композиції)—Др. Н. Нижанківський

4) Кляса диригентська — лект. Педаґ. Інст. п-ні Щуровська-Росіневич.

5) Кляса сольового співу — п-ні Діндфорс.

6) Кляса скрипки — запрошено абсольвента Правької Консерваторії п. Косякова.

ХТО ВИНАЙШОВ КІНЕМАТОҐРАФ.

В париських ґазетах іде полеміка про це, чи винахід кінематографа мається приписати братам Лімієр, чи французькому вченому проф. Маре. Ця полеміка закінчилась у лічничій академії інтервенцією професора Карла Рішета. Він розсудив так, що проф. Маре належиться заслуга винаходу кінематоґрафічного апарату, який сьогодня поширився по всьому світу, а брати Лімієр уліпшили його так, що можна було апарат уживати у практиці. І на доказ своїх слів професор Ріше показав присутним ученим два апарати, сконструовані перед 42-ма роками проф. Маре. Перший апарат, то, т. зв. „Рушниця Маре", а другий то свого рода фотоґрафічний апарат на рукояти, який справедливо можна вважати батьком кінематоґрафічних апаратів. Вже в 1882. р. „рушниця Маре" давала двацять фотоґрафій на секунду. Тим апаратом удалось винахідникови зняти насамперед лет птиць. З цих фотоґрафій можна було докладно студіювати лет птиць так отже Маре є теж одним із предтеч авіятики. В 1890. р. вдалося Маре фотоґрафічну плиту замінити одним вельми чутким папером, тому можна його вважати і предтечею винахідників фільму. Море придумав і спосіб, як фотоґрафії кидати на полотно, отже вдалося йому дійти до кінематоґрафії. Всетаки Маре 1895. року заявив, що проєкції братів Лімієр це справжня реалізація фотоґрафічного поступу. Заслуга Лімієрів є не винахід апарата, а уліпшення його. Ще 1888-го року, вдалося проф. Маре представити на полотні рух уст, коли вимовляють слова: „Я вас люблю". Потім брати Лімієр використавши працю проф. Маре, уліпшили апарат і вже 1895-го року показували фотоґрафії, котрі ворушилися. Демонстрації ці робили брати Лімієр на углі бульвара де Капісінс. Там тепер відкрито пропамтну таблицю на „Американській каварні", якої зміст такий: „Тут 28. грудня 1895. р. кінематоґраф, ґеніяльний винахід Маре, завдяки братам Лімієр міг здійснити першу проєкцію живої фотоґрафії".

К. Малицька.

ПІД ГОРЯЧИМ НЕБОМ АФРИКИ.

Далеко від нас на північно-західній кінчині Африки, купаючи береги в хвилях Атлянтійського океану, лежить край Мароко, колись арабська посілість, нині під протекторатом Франції. І ось там то у тій далекій чужій стороні найшлися закинені лихою долею, наші брати, придніпрянські козаки. Місяць вже минає, як уперве відгукнулися вони до „Союза Українок" у Львові, шукаючи у нашого жіноцтва теплого, ніжного слова, спочування, моральної підмоги у самоті, підбадьорення і духової розради. Переписка навязалася і ось тепер від нас до Марока йде жива виміна листів, книжок, часописів.

Спитаєте, яким шляхом попали вони там. Відповім словами з листів наших кореспондентів:

„Річ проста! тікали від червоних до Царгороду і там — пробуваючи в повнім того слова значінні голоді, підмахнули на 5 років в французський чужоземний леґіон на платню 24 франки в місяць. А инші, шукаючи праці в Европі і не найщовши її, пішли цим же шляхом, а другі ще й тепер попадають з таборів. Бідні! роки сиділи в таборах, а нині ось щойно починають служити тут і страшно робиться, коли згадаєш, що їм вперреді аж 5 літ! Воля долі зла, вона тільки сміється, ніби не розуміє болю чоловіка... З рідного краю листи доходять не густо, а инші й зовсім їх не одержують, а таке становище робить з чоловіка якусь безнадійну істоту".

„Саме, як одержали Ваш лист, зібралося нас десяток Українців, а це нечасто буває, що збереться нас десяток в однім місці. Нас богато, але ми порозкидані не тільки по всій Африці, а й в Азії є нашого брата і багато є таких, що ми ще не знаємо, де вони — так приходиться собирать по одному. Як одного узнав, то питаєш, чи не знає він ще де другого".

„В мойому відділі є приблизно 40 чоловік побратимів, які розкинені на вартах в Мароканській пустелі і їм треба подати моральну допомогу рідним словом, книжкою, чого у мене дуже обмаль — можна сказати, що таки нема нічого, а люде все прибувають, кидаючи табори в Европі. Свої осередки я маю і в Альжирі, куди теж треба давати живе слово, щоб люде не зневірились. Коли будете надсилати ґазети, то це тільки полекшить і працю і становище людей, бо їх в мене надто мало і не всіх доводиться задовольнити, бо люде — як казав я — розкинені і не вкупі і тільки звязані з Фезом, як головним осередком. Скрізь їх тут найдеш синів України, які — скінчивши активну боротьбу з ворогам, забажали спочити до часу, коли знов почують звук рідної сурми. Декотрим, як старшинам партизантам, самостійникам поворот на батьківщину зовсім неможливий і куди мислить їхати більшість по скінченні служби в Африці — ще не знає".

А покищо там мучаться люде у палкі горячі дні і студені, жахливі ночі і тужать за блакитним небом України, за тихими вечерами чарівного травня, за Дніпром крутоберегим, за широкими степовими просторами. І тимто вони такі жадні почути вістку від своїх, хоч і не найблизчих — і коли вичитали адресу „Союза Українок" в календарі Червоної Калини (якось він там до них попав), так і задумали відкликнутися до сестер-козачок, щоб „прилaскали прибите серце закинутого козака", який і під палким сонцем Африки холоне від самоти і туги по всьому рідному.

Всі вони просять писати до них про події на світі, а головнож на Україні — просять о поживу для душ: книжки, часописи, хоч і старі, ноти. Один між ними, п. Андрій Ріжко скінчив драматичну школу, а володіючи чудовим баритоном, задумує згодом вступити на сцену.

„З часописів — пишуть до нас — одержуємо тільки „Народне Слово" і то дуже неправильно, та ще з Канади присилають „Фармера", але це не вистарчає й на десяту долю. З кождим днем все більше і більше приходять запити чи маємо українські книжки, часописи Що маємо, посилаємо на всі сторони, але це капля в морі. Дуже просилиб о дві-три українські граматики і історію України. А найпаче кожний з нас хотів би найти між вами таку добру жіночу душу „une marraine", яка теплим словом помоглаб бідному засланцеві в його самоті на чужині. Кожен її лист, кожне слово буде проміннями сонця в будничному, сіренькому житті мароканських жовнірів".

Листи до Марока і відтіль ідуть доволі скоро — десять днів звичайно. Досі маємо від них вже чотири довгі листи і 60 прегарних фотоґрафічних знимок з ріжних місцевостий Марока. Ми їм післали книжки при підмозі „Просвіти", взорі народніх вишивок (писали, що будуть сомі собі вишивати сорочки) і ноти на баритонове сольо. Замовили також один часопис. Але цього за мало — тому відкликуюся до ширшого загалу жіноцтва, щоб воно пішло на стрічу скромним бажанням наших братів-козаків і злекшило їх долю, щоб їх повен віри зазив до сестер Галичанок не відбився тільки глухим відгомоном об пустинні береги Сахарі і снігові узбіча Атлясу.

Для тих, які на поклик відгукнуться, подаю отсі чотири адреси: Nicolas Chkolny, C. H. R. 3-me Reg. Etranger. — Andre Richko, 3-me Reg. Etranger. — Musique Litowsky, 3-me Reg. Etranger. — Pierre Knich, 3-me Reg. Etranger 2 bataillon section d'accompagnement, M-lle 5343 для всіх: Fez, Maroc, Afrique.

(„Діло").

ГОСПОДАРСЬКІ ПОРАДИ.

Як нищити овочеву вош?

Овочева (червона) вош то великий ворог садівництва, тому садівники все придумують нові способи, як би її знищити. Один такий спосіб показався ліпшим, другий гіршим, але кожен повільно ділає, бо нищення ходить про місцеве очищення овочів від цього галапаса (паразіта). Одна фахова школа господарства, овочарства й винеградства припоручує такий, досить простий спосіб. Є то мішанина нафти й мила. Приладжується так: береться 150 грамів чорного мила, котре розтоплюється в пів літри окрітої води. В кипучий розчин вливається опісля помало, безперестанно мішаючи, дві літри нафти, до цього додається ще пів літри горячої води й потім усю цю мішанину вариться чверть години, аж дістанеться білу зверха однакову мішанину. Перед ужиттем розпускається її у 20 разів стільки горячої води. Цим, білим наче молоко, розчином, (як уже холодний!) мастяться місця зараженні вошею. Мазати не в соняшні, а в хмарні дні, бо инакше ушкодиться зелене листя дерева. Цим способом можна вратувати овочеві дерева від зарази, але воно мало що поможе, коли один господар дбає за свій сад, а другий ні, бо тоді дальше вош переноситься з дерева на дерево. За взірцеві сади мусить дбати ціле село, весь край.

Як приладжувати мішаний гній для овочевих дерев.

Для овочевих садів є добрий мішаний гній. Найліпше приладити його так, що збірається всі верстви гною: стаенний гній, овечий, з курника, з виходків і т. д. складається його у купу, так що кладеться одну верству гною, на неї верству землі, на неї знову гній і т. д. Найліпше взяти землю з мурави, що є з травою і покраяти на квадрати. Добре є взяти і болото з дороги. До цієї купи додається протягом року всі відпадки з кухні і домашнього господарства: кости, відпадки овочів й инш. ростин, попсоване мясо, піря, кров, відпадки з огорода, хабазя, із маргеля вапно з глиною). Все це треба зложити разом (в яму квадратного метра) й поливати болотяною водою, водою з прання, з миття посудин, з лугом, гноївкою і т. д. Що вісім днів добре перемішати, щоби все перегнило. Так через рік дістанемо добрий гній, мішанину. Цей гній накидається в осени або через зиму на землю скопану (зрушену) під овочевим деревом. Гній цей ділає знаменито на дерево. І при садженню молодих щеп добре є уживати такого мішаного гною, прикривається ним коріння.

ПЕСЯЧА ПЕЧЕНЯ.

На північно-східних склонах індійських Гімаляїв живуть племена, для котрих печений пес є надзвичайними ласощами. Псів печуть лише на свята або великі пири. Заки спечуть пса, замикають його на кілька днів, щоби виголоднівся. Потім приносять спеціяльно заварений і приправлений риж. Пес пожадливо з'їсть його. Коли куховарка вважає, що пси ще мало найлися, що їм жолудок не є зовсім повний, тоді на силу напихають собаку рижом, як прим. у нас годують гусий. Потім звязують псови ноги, й кидають його у великий, отворений огонь. Пес зараз же згине й спечеться, що аж шкіра потріскає на ньому. Так спеченого пса вважають тамошні люди ласощами, а головно місцем його жолудка.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження). (19)

— Я цікавий, може піти до брата на ласкавий хліб? Такий плян не був би мудрий.

— Ні, навіть учителькою не хоче бути, я ось що.

Підліська розповіла свою розмову з Ганею.

— А то славно, каже о. Дубовий — це мені подобається. Я думаю, що поки не перевелись дурні сойки, котрі люблять строїтися, а вони не переведуться ніколи — малаб з чого жити. Ти Ганю славна дівчина, і за це мушу тебе похвалити.

Ганя подякувала, що її похвалили і зараз вийшла а Підліська скористала з цього, щоб поговорити на самоті з о. Дубовим. Вона посумніла відразу і заклопоталась.

— Я до вас, о. професор як до рідного за порадою. Я дуже побоююсь о Ганю. Вона читає якісь німецькі книжки і цей плян вона собі після цих книжок склала...

— Дуже похвально, що вона читає, поширює свое знання...

— Але ті книжки бере вона від якоїсь жидівки...

— Не лякайтесь, цих книжок та жидівка певно не написала.

— Я боюся, щоб вона душі не погубила, бо в книжках може бути ріжне написане, а я виховувала її в страсі божім...

— А які ви хочете, щоб вона книжки читала, самі релігійні? Хибаж вона буде попом? Припускаю, що Ганя читає книжки научного змісту. Най читає. Німці суть мистці в популяризації науки. Блягі не напишуть. Гірше нещасте для нашої молоді з читання романів, особливе французьких, якими наші ідвчата захоплюються. Стільки там мерзоти, спокуси, гріха, богохульства, що тільки плюнути. А з цего пляну, який собі Ганя склала я бачу, що ця книжка говорить про права і обовязки женщини. Я щось такого читав, та в тій хвилі не нагадую... Але звідки та дівчина на стільки німецьку мову знає?

— То мій покійний муж вчив її від малку німецької мови, а опісля на феріях. Він все говорив, що німецька мова то ключ до освіти.

— Це правда. Я дуже радий, що Ганя вибивається знанням понад ці наші дурні гусочки, що поза молитвослов і пусті романи нічого не читають. Я тесаме роблю з моїми дівчатами що вчу їх німецької мови поза школою, бо в школі її не навчаться.

— Та в школі вчать по німецьки...

— Вчили перше, а відколи завели польську научну мову, то тої науки німецького тільки, що кіт наплакав. Знаете польську пословицю, що „учил Марцін Марціна"... таке воно якраз.

— Спасибі, о. професор, що заспокоїли мою совість що до Гані.

— Не бійтеся нічого. Хай читає такі книжки як найбільше, а на романи й не дивиться, бо то дрянь, урдійка на голову, а отруя для душі... Ну бувайте здорові, я лише задля того до вас зайшов, щоб сказати про мою стрічу з Пандяком, а при тій нагоді богато я доброго одвідався. Прощайте!

Пані Підліська аж тепер заспокоїлась, пішла до Гані і стала її обнимати.

— Моя доню, як я радію, що ти така освічена...

— Мамо не говоріть так. Мені до освіти ще дуже далеко. Тепер зі мною так, що я йно засвітила сірник, а мамуні здається, що то сонце світить... Але вже я тим що знаю зроблю мому Василеви несподіванку. Він засоромиться і стане над собою теж працювати, над поширенням свого знання. Я з того дуже радію.

О. Дубовий написав до о. Городецького, щоб зараз, як верне до дому Пандяк, прислав по него коні.

Воно так і сталося. Пандяк приїхав за кілька днів до дому, а пере мдешканєм о. Дубового станула бричка з Підболотців.

Як йно о. Дубовий приїхав, о. Городецький післав зараз піддячого до Пандяка.

— Скажи Петрусю, що приїхав хтось з Самбора і має до Павла ідо, та попроси його, щоб сюди прийшов.

— Скажи виразно, що його проситься, додав о. Дубовий.

Вони і не оглянулись, як піддячий вернув від Пандяка з такою відповідю: коли той хтось з Самбора має до його ідо, то хай прийде, дорога однакова"..

О. Городецький побагрянів з досади і закусив губи. Такої нечемности від свого парохіяна він неспоідвався...

— Шкода заходу, нічого не вдіемо — каже.

— Так не можна казати, поки ми ще не спробували. Ось воно як: не прийшла гора до Магомеда, так Маганед мусить пійти до гори. Ходім зараз.

— Дуже прикра місія — каже о. Городецький — не побачив би він мене ніколи в своїй хаті за таку обиду, але коли ви рішились йти, то ходім.

Стрінули Пандяка на подвір'ю і звитались.

— Ми прийшли до вас по ділу, бо ви не хотіли до нас прийти, каже о. Дубовий.

— Прошу в хату. Пандяк був з того радий, що на його стало що упокорив того перемудрого попа з гімназії, що поважився назвати його дурнем. Мусіло їх дуже припечи, коли аж люди прийшли, тепер можна твердо на свойому стояти. Посаг мусить бути забезпечений на письмі і то у нотара. Ця хата в Самборі варта для мене більше як півтора тисячки готовизною, бо хати з часом піутдь в ціні в гору.

В хаті була Павлиха і Василь котрий нічого про те не знав, що батько відновів піддячому.

Павлиха була дуже рада гостям і стала зараз змітати фартушиною порох зі стільців.

— Гостоньки мої любенькі, чимже я вас прийму? Вона цілувала обох егомосців по руках.

— Нічого не турбуйтесь нами. Ми прийшли по ділу до вашого чоловіка, бо він відмовлявся прийти до мене — каже о. Городецький.

Вона поглянула питаючо на чоловіка, та він цього не бачив бо нахмурився і дивився в землю. Павлині було дуже соромно, що її чоловік такий нечемний супроти гостий, та ще й духовних.

Пандяк присів на лавці, не виймаючи з рота своеї люльки. Прихмурив по свому одно око, і ждав аж до його заговорять.

— Ви знаете, господине, що я назначений судовим опікуном для панни Анни Підліської.

— Знаю, вже раз чув від вас.

— Отож я прийшов, і попросив до товариства вашого отця духовного в такім ділі, що коли ваш син з нею заручений, то треба що до весілля умовитись а десь коло Різдва господин Василь поїде до ординації...

— Най їде.

— А весілля?

— Весілля не штука, але перед весіллем треба нам списати добру інтерцизу. Спісля булиб без цього ріжні клопоти, а я цього не хочу.

— Між чесними людьми інтерциза непотрібна, бо слово вистарчить.

— А мені вона потрібна. Слово піде з вітром, а письмо лишиться.

Вона вам непотрібна, бо не ви женитесь, а ваш син.

— За мого сина я говорю, на те я йому батько.

(Дальше буде).